

Yayın Geliş Tarihi: 2023-04-02

Yayın Onay Tarihi: 2023-06-04

DOI No: 10.35343/kosbed.1261803

Mehmet Emin YARDIMCI

Ümran GÜMÜŞ

Şevket Alper KOÇ

Bir Oyun Teorisi Analizi: Osmanlı Devleti'nde Dilencilik

A Game Theory Analysis: In The Ottoman State Beggary

Özet

Sosyal devletin temel amaçlarından birisi, yoksulluk düzeyinin azaltılmasıdır. Bu çalışmanın temel amacı, Osmanlı Devleti sisteminin dilencilik önlenmesi hususundaki rolünün değerlendirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda devlet ile yoksul insanlar arasındaki etkileşim, tekrarlanan bir oyun teorik model çerçevesinde ele alınmaktadır. Bulgular, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde dilencilik yüksek düzeyde yaygınlaşmasının nedenlerini ortaya koymaktadır. Devlet, her şeyden evvel dilencilerin çalışarak gelir elde etmelerini amaç edinmektedir. Ancak dilencilerin çalışmadan para kazanmaya alışmaları nedeniyle kendilerine iş imkânları sağlansa bile dilenmekten vazgeçmek hususunda gönülsüz hareket etmektedirler. Devletin bu hususta taviz vermemesi gerekmektedir. Bu nedenle modelde oyuncuların (devlet ile yoksul insanlar) yavuz stratejilere sahip oldukları varsayılmaktadır. Nitekim kısasa kısas stratejiler olan bu stratejiler, analizin sonuçlarını doğrudan etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı İmparatorluğu, Dilencilik, Tarih, Ekonomi, Felsefe, Matematik

Jel Kodları: C7, N0

Abstract

One of the main purposes of the social state is to reduce the level of poverty. The main purpose of this study is to evaluate the role of the Ottoman State system in preventing begging. For this purpose, the interaction between the state and poor people is discussed in the framework of a repeated game-theoretic model. The findings reveal the reasons for the high prevalence of begging in the last period of the Ottoman Empire. The state aims, above all, for the beggars to earn an income by working. However, because beggars are accustomed to earning Money with out working, they are reluctant to give up begging even if job opportunities are provided to them. The state should not compromise on this issue. Forth is reason, it is assumed in the model that the players (the state and the poor people) have inflexiblestrategies. As a matter of fact, the sestrategies, whichare tit-for-tat strategies, directly affec tthe results of the analysis.

Keywords: Ottoman Empire, Begging, History, Economy, Philosophy, Mathematics

Jel Codes: C7, N0

*Kocaeli Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İktisat Bölümü emin.yardimci@kocaeli.edu.tr

**umrangumus47300@gmail.com

*** Kocaeli Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İktisat Bölümü alperkoc@kocaeli.edu.tr

Giriş

İslâmiyet, temel gereksinimlerini karşılayamayan güçsüz ve düşkün kimselerin dilenmelerine izin vermektedir. Sadece zorunlu durumlarda dilencilige izin veren İslâmiyet, dilencilığın bir geçim yolu olarak görülmesine karşı çıkmaktadır. Buna göre, devletin sosyal kurumları, yoksulların temel gereksinimlerini karşılamaktadır. Şayet devletin imkânlarıyla yoksulların temel gereksinimleri karşılanamıyorsa zenginler bundan sorumludurlar (Abdülhamid, 2017; Akay,2019; Demir,2012).

Zaman içerisinde değişen iktisadi koşullara göre dilenmeye ruhsat veriliyordu. Bir günlük yiyeceği olanlar dilenemezdi. Mali olanaklara ulaşabilecekleri zamana kadar borç alma olanağı olmayan bireyler, temel gereksinimlerini karşılayamadıkları sürece dilenebilirlerdi. Zorunluluk durumu ortadan kalkarsa dilenmek doğru değildir. Ayrıca yalnızca durumlarını zenginlere belirtebilen dilenciler, taleplerinde zorlayıcı ve kişiliğini alçaltan tutum ve davranışlar sergileyemezlerdi. Yardım istenen insanın alçakgönüllü, servetinde yoksulun da hakkı olduğu bilincinde ve iyiliği başa kakmayan biri olması gerekir. Dilenciye yardım eden insanlar her zaman iyi niyetli değildir. Zira gösteriş amacıyla yardımda bulunan zenginler de vardır (Doğan,2015:153; Genç,2009:13-16; Toksarı,1994:299).

İslam dünyasında; zekât, fitre, sadaka ve vakıf kurumlarının aktif olarak hayata geçirilmesi halkın açlık ve yoksulluk gibi sorunlarının giderilmesine fayda sağlayabilir. Toplumsal yapı içinde barış, gelir dağılımında adalet sağlanması önemlidir. Dilencilik gibi insan onurunu zedeleyen, olumsuz tutum ve davranışlardan kaçınılması için bu kurumların varlığı hayati bir önem arz etmektedir. İslâmiyet'te dilencilige karşı olumsuz bir bakış açısı bulunsa da zamanın ağır iktisadi koşulları dilencilığın önlenmesi hususunda başarısız kalınmasına yol açıyordu. Tasavvuf inançlarıyla kendini Allah'a adayan Sufiler ve dervişler, herhangi bir mesleğe ve servet birikimine sahip olmadıkları için dilenmek zorunda kaldılar. Ayrıca tarikat üyelerinin nefislerinin köreltilmesi ve tevazu duygularının geliştirilmesi amacı da bu grubun dilenmesinde etkili oldu. Bununla birlikte yalnızca temel gereksinimlerini karşılama amacıyla dilenen Sufiler ve dervişler, dilenciligi hiçbir zaman bir meslek şeklinde düşünmediler. Sufiler sabretmekle başladıkları yolda, helal geliri olanlardan yardım talep ederlerdi. Sadece birincil ihtiyaçlarını giderme yolunu seçerlerdi. İslam dünyasında dilenciligi meslek olarak kullananlar da bulunmaktadır. Sakat insanlar, çocuklar ve yaşlılar cami kapılarında, kent merkezlerinde zorla dilendirilmektedir. Bu yolla geçimlerini sağlamaktan öte sermaye biriktirenleri, Derviş ve Sufilerden farklı değerlendirmek gerekir (Uludağ, 1994: 300).

Katolik ve Protestan görüşte çalışma kutsal kabul edilmektedir. 15. yüzyılda Almanya'da ve Avusturya'da dilencilik ve sadaka verme konusunda kısıtlamalar getirildi. Sağlıklı dilencilerin zorla çalıştırılması ve sınır dışı edilmesi kararları alındı. Dilencilik değersizleştirildi. Geçimini sağlamak için mücadele eden yoksullar ve "sahte dilenciler" arasındaki ayrım netleştirildi (Kappeler,2015:79; Gress,2019:18; Oexle,1981:84). 16. yüzyılda Avrupa'da dilencilerin ve serserilerin disiplinini ve ıslahını sağlamak için ağır işlerde istihdam edilmeleri amaçlanarak iş evleri kuruldu. Yol yapımı, kanal inşası, madencilik gibi işlerde istihdam sağlandı. Dilenciler şehir merkezlerinden taşraya sürüldü. 1597'de İngilizler dilencilerin denizaşırı sürgününü yasalaştırdı. 18. yüzyılın başlarında ise Fransızlar dilencilerini sömürgelere sürdü. İngiltere ve Fransa'da iş evlerinin varlığı 19. yüzyıla kadar devam etti. İş evlerinin cezalandırmaktan farklı olarak eğitici olma özelliği bu dönemden sonra etkinleşti (Özbek,1999; 35).

Batı dünyasında dilencilik, Orta Çağ'da ruhban sınıfında da yaygındır. Kilisenin varlığını sürdürebilmesi için Hıristiyanlardan toplanan yardımlar, dilencilik faaliyetine dönüşmüştür. Fransa, Almanya ve İngiltere'de feodal sistemin çöküşü ve sekülerizm anlayışının yaygınlaşması ile kilisenin ekonomik ihtiyaçlarının karşılanması konusunda yaşanan zorluklar, ruhban sınıfını dilencilik yöntemine mahkûm etmiştir. Sanayi inkılabı sonrasında tarım alanlarından şehirlere göç eden toplumların yaşadığı yoksulluk ve fakirlik çıkmazı, dilencilik şehirlerde yoğunlaşmasını hızlandırdı. Kapitalizm, şehirlerde hırsızlık, serserilik ve dilencilik gibi suç şebekelerinin güçlenmesine neden oldu (Uygun,2011:190).

Osmanlı Devleti dilencilik hususunda iki taraflı bir politika demeti izledi. Birincisi, çalışma gücüne sahip olan ve/veya zorunlu ihtiyaçları dışında dilencilik meslek haline getiren kimselere ilişkindir. Bu kesime karşı sert tedbirler alındı. İkincisi, çalışacak gücü olmayan yaşlı, kimsesiz, hasta ve yolda kalmış kimselere ilişkindir. Bu kesimin zorunlu ihtiyaçları için dilenmesi hoş karşılandı. Bu kesime yardım sağlama, yönetimin zorunluluğu olarak görüldü (Mermetli,2009:425-442).

16.-18. yüzyıllarda Osmanlı, dilencilik denetim altında tutmuştur. Dilencilerin yol, yapı gibi ulaştırma alanlarında istihdam edilmeleri, kırsal alanda ve esnaf teşkilatında amele ve ırgat olarak çalıştırılmaları bu zümrelerin topluma kazandırılması gayesinin öncelik taşıdığına işaret etmektedir (Düzbakar, 2008:293).

Yoksullukla mücadele edilebilmesi amacıyla vakıf sistemi içerisinde imaretler, kervansaraylar ve hanlar örgütlendi. Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde Şehzade Camii'nde kör dilencilerin yemek ve barınma ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla bir aşevi inşa edildi. 18. yüzyılda İstanbul Galata'da gayrimüslim dilencilerle ilgili kayıtlar bulunmaktadır. Gayrimüslim dilencilerin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla cemaatlere ait hastaneler görevlendirildi. Çalışma gücü olanlar ise memleketlerine gönderildi (Tekin, 2015:455).

İstanbul'da kayıt altına alınan dilencilerin nerede dileneceklerini resmi makamlar belirlerdi. Farklı mahallerde bulunmaları yasaktı. Gayrimüslim dilencilerin sadece kilise önlerinde dilenmelerine izin verilmişti. Alınan tedbirlere rağmen faklı bölgelere giden dilenciler daha fazla getiri amacı gütmüşlerdir. Pazarlar, çarşılar, mahalleler, camiler, kiliseler, türbeler, tekkeler dilencilerin bol kazanç sağladıkları mekânlardır. 18. yüzyılda sosyal ve mali açıdan zor bir dönem geçirilmiştir. Celali isyanları, uzun süren savaş dönemleri sonucunda dilenci sayısındaki artış olağan bir durumdur (Demirtaş, 2006:87; Altınay, 1988).

Tanzimat Dönemi'nde İstanbul'daki dilencilik kayıt altına alınmaya başlandı. İstanbul dilencileri bir esnaf grubu olarak tanındı. "Seele Kethüdalığı" adı altında bir yönetim oluşturuldu. İstanbul Eyüp'te dilencilere esnaf ruhsat teskeresi tahsis edildi. 16. yüzyılda İstanbul'da yeniçeri ağalığı tarafından "dilenciler başbuğu" adı ile görevlendirilen bir zabıt dilencilere "cer kâğıdı" ismindeki dilencilik ruhsatını veriyordu. Bu ruhsata sahip olmayan dilenciler ulaşım giderleri sağlanarak vilayetlerine geri gönderildiler. Çocuk dilenciler ailelerine teslim edildi (Kızılkan,2013:207; Koçu,1966:4575).

II. Abdülhamid Dönemi'nde hastalık nedeniyle dilencilik yapanların ve kimsesiz çocukların korunması ve eğitilmesi amacıyla kurulan Darülaceze'nin dilencililiğin önlenmesi hususunda tam anlamıyla başarılı olduğu söylenemez. Bunun temel nedeni, kırsal alanlardan gelen dilenci sayısının yüksek düzeyde olmasıydı. Kırsal alandan gelen dilenciler, araç eksikliği nedeniyle gönderilemediler (Güngör,2009:463; Yıldırım,1996:24-27; Birol, 2017:35; Kıranlar, 2015:445).

Devletin çocuk dilenciler konusundaki en büyük endişesi asayiş sorunu çerçevesindedir. Halkın huzurunu kaçıran bir kısım dilencilerin gasp, cinayet gibi suçlara yatkın olduğu görülmektedir. 1896 senesinde dilencilerin Darülaceze'ye alınması ve ardından memleketlerine gönderilmeleri kanunlaştı. Dilencilerin toplanması amacıyla 5 müfettiş atandı. II. Abdülhamid Han, Hırka-i Şerif'te gördüğü yoksul çocukların sanayi işletmelerinde istihdam edilmelerini sağladı. Çoğu meslek sahibi olan bu çocuklardan bazıları askeriyede yüzbaşı rütbesine kadar yükseldi. 1901 yılında tophane, tersane, askeri dökümhane, feshane ve debbağhane gibi işletmelerde istihdam edilen çocuklar vardı. Hicaz'da ise fakir hacıların ve dilencilerin sayısındaki artış eğiliminin yarattığı sağlıksız ve düzen bozucu manzaraların önlenmesi için misafirhane inşa edilmiştir (Özgün,2016:32; Yıldırım, 1996:145; Sarıyıldız,1994:127; Akyol,2013; 42).

1853 Kırım Savaşı akabinde 1912-1913 Balkan savaşları arasında geçen süre içinde; Osmanlı Devleti'nin ağır yenilgilere maruz kalması dışında ekonomik darboğazın derinleştiği sosyal ve iktisadi bunalımların arttığı görülmektedir. Sefalet ve yozlaşma, toplumsal yapıyı ciddi bir erozyona uğratmıştır. Savaş sonrasında göçmenlerin sayısı artmıştır. Göçmenler genellikle İstanbul'a nakledildi. Artan göçmen sayısı, işsizliğin yaygınlaşmasına neden olmuştur. Ekonomik darboğaz ve iş alanlarının yetersizliği: dilencilik, karaborsacılık, içki kaçakçılığı gibi faaliyetlerin yaygınlaşmasına neden oldu. Bu dönemde dilencilerin sayısında artış yaşandı (Doğan,2015:154; Karataş, 2015:23).

Osmanlı Devleti'nin dilencililiğin ortadan kaldırılması konusunda her dönem önemli tedbirler aldığı görülmektedir. 1909 yılında düzenlenen Serseri Nizamnamesinde dilencilerin ve/veya serserilerin istihdamı ve ıslahı için hüküm ortaya konulmaktadır. Ancak alınan bütün tedbirlere rağmen mali problemlerden dolayı kesin bir çözüm elde edilemedi (Öztürk, 2009: 109).

Duraklama ve gerileme dönemlerinde yaşanan uzun ve sonuçsuz savaşlar, mali darlıklar, göç gibi sosyal ve ekonomik alanda yaşanan sorunlar nedeniyle dilencilerin sayısı giderek artmıştır. Dilencililiğin en önemli kaynağı yoksulluktur. Sefalet ve yoksulluğun önlenmesinde mali gücü zayıflayan bir devletin başarılı olamayacağı aşikârdır (Parin,2010:36). Osmanlı'nın son dönemlerinde; geleneksel iş ahlakından uzaklaşma, işsizlik, gelir dağılımında adaletsizlik, eğitimsizlik, gösterişçi tüketim gibi çağımızın iktisadi hastalıkları dilencililiğin varlığını besleyen diğer etkenlerdir (Tabakoğlu, 2009: 557; Karaoğlu, 2019:126).

2. Yöntem

Modelin daha sağlam temellerin üzerinde kurulabilmesi amacıyla tarih biliminden faydalanılmaktadır. Tarih biliminden beş temel veri elde edilmektedir.

Birincisi, devlet ile yoksul insan arasındaki etkileşimin oyunculara süreklilik algısı oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Bu, tekrarlanan bir oyun teorik model kurulması hususunda olanak oluşturmaktadır. İkincisi, yoksul insanın karşılaştığı seçeneklere ilişkindir. Yoksul insanın önünde iki temel seçenek bulunmaktadır: memleketine gönderilmek veya gitmek ve İstanbul'da kalmak. Şayet yoksul insan, İstanbul'da kalmayı tercih ederse devletin teklifini kabul etmek zorunda kalacaktır. Ayrıca bu durumda da iki seçenek arasında tercih yapmak zorunda kalacaktır: dilenmek ve dilenmemek. Dilenci ve serserilerin memleketlerine gönderilmesine ilişkin politikalar, yoksul insanının bu seçeneklerle karşılaşmasında etkili olmaktadır. Osmanlı Tarihi incelendiğinde özellikle de son dönemlerde dilencilerin ve serserilerin memleketlerine gönderilmelerine ilişkin politikalar izlendiği kanıtlanmaktadır. Üçüncüsü ise devletin yoksul insanın çalışmasını ve dilenmemesini arzulamaktadır. Tarihsel veriler bu savı doğrulamaktadır. Dördüncü veri, yoksul insanın iş bulabilmesi konusunda devletin yardımcı olmasıdır. Özellikle de II. Abdülhamid Döneminde dilencilerin ve serserilerin iş bulabilmesi konusunda Osmanlı Devleti bu insanlara yüksek düzeyde destek sağladı. Beşinci veri, dilencilerin ve serserilerin servet düzeylerine ilişkindir. Model, yoksul insanın servet düzeyinin çok düşük olduğunu varsaymaktadır. Tarihsel veriler, bu varsayımın yapılabileceğini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı, Osmanlı Devleti sisteminin dilencilikğin önlenmesinde gösterdiği rolünün değerlendirilmesidir. Etkileşimin sürekli olması, tekrarlanan bir oyun teorik modelin kurulmasını gerekli kılmaktadır. Model, mükemmel tam bilgili dinamik tekrarlanan bir oyun teorik modeldir. Modelin dengesi, mükemmel Nash dengesidir. Bu denge, geriye doğru çıkarsama yöntemi ile tespit edilmektedir.

3. Analiz ve Bulgular

Modelin temelinde dört temel varsayım bulunmaktadır. Birincisi, yoksul insanın servet düzeyinin çok düşük olduğunu belirtmektedir. İkincisi, şans oyunlarının etkisinin sıfır kabul edilmesidir. Üçüncüsü, yoksul insana herhangi bir şekilde miras kalmadığı ve kalmayacağı varsayılmaktadır. Dördüncü varsayım, devlet dışındaki kimselerin yalnızca düşük meblağda sadakayla yoksul insana yardım ettiği varsayılmaktadır. Devletin yalnızca yoksul insana yardım edip etmeyecek şekilde müdahalede bulunabilmesidir. Bu varsayımın temel amacı, devletin yoksullara yardım sağlamasının dilencilikğin önlenmesinde ne kadar etkili olacağını tespit edilebilmesidir.

İstanbul'daki yoksul insana, devlet bir teklifte bulunmaktadır. Şayet, yoksul insan işte çalışırsa (yoksul insanın çalışacağı işi bulamaması durumunda devletin ona iş sağlayacağı varsayılmaktadır) devlet yoksul insana hem İstanbul'da kalması için izin verecek hem de belli bir ekstra düzeyde yardımda bulunacaktır. Bu durumda yoksul insan u düzeyinde fayda elde edecektir. Aksi takdirde devlet, yoksul insanı memleketine gönderecektir. Bu durumun yoksul insana faydası f düzeydedir.

Yoksul insanın devletin teklifini kabul etmesi durumunda dilenecektir veya dilenmeyecektir. Yoksul insan dilenmemenin maliyetinin c olduğuna ve dilenmenin maliyetinin μ olduğuna inanmaktadır¹. Ancak yoksul insanın hangisini tercih edeceğini devlet gözlemleyememektedir.

¹ $c > \mu$ koşulunun sağlandığı varsayılmaktadır.

Devletin gözlemleyebildiği unsur, yoksul insanın işte göstereceği performans düzeyidir. Yoksul insanın işte göstereceği performans düzeyi ya yüksek ya da düşük seviyededir². İşte gösterilen yüksek performansın maliyeti \mathfrak{R}_H ve düşük performansın maliyeti \mathfrak{R}_L düzeyindedir³. Yoksul insanın işte göstereceği performans düzeyi yüksek seviyede ise devlet yoksul insanın dilenmediğine kanaat getirecektir. Ancak yoksul insanın işte göstereceği performans düzeyi düşük seviyede ise devlet yoksul insanın P olasılıkla dilenmediğine kanaat getirecektir; $1 - p$ olasılıkla da dilendiğine kanaat getirecektir.

Devletin dilencinin dilenmediğine kanaat getirdiğinde devlet belli bir düzeyde fayda elde edecektir ($\mathcal{G} > 0$). Devletin elde edeceği toplam kazanç düzeyi, bu durumda elde edeceğini düşündüğü fayda düzeyinin yoksul insanın işte çalışmasıyla elde edilen ürünün faydası ile toplamından oluşmaktadır. Devletin net faydası ise bu toplam değerinden daha fazla yardım yapılmasının giderinin çıkarılması ile elde edilebilmektedir: $\mathcal{G} + \beta - u$. Ayrıca işte çalışılması koşulu altında yardım seviyesinin arttırılmasının faydası dilencinin lehinedir. Ancak işte gösterilen performansın maliyeti ile dilencinin dilenmemesinin (dilenmesinin) maliyeti, yoksul birey açısından maliyet kalemi niteliği taşımaktadır. Yoksul bireyin ayda düzeyi bu çerçevede değerlendirilmelidir: $u - c - \mathfrak{R}_H$ veya $u - \mu - \mathfrak{R}_L$.

Devletin dilencinin dilenmediğine kanaat getirdiğinde elde edeceği fayda düzeyi ile yoksul insanın dilenmeme ve işte göstereceği yüksek performans düzeyi arasındaki fark, yoksul insanın dışarıdaki opsiyonundan daha yüksektir. Yardım seviyesinin arttırılmasının maliyeti, devletin dilencinin dilenmediğine kanaat getirdiğinde elde edeceği fayda seviyesinin yoksul insanın işte çalışması ile elde edilecek ürünün fayda düzeyinin toplamından küçüktür.

Yoksul insana dışarıdaki opsiyonundan daha yüksek bir düzeyde fayda sağlanması ve yoksul insanın dilenmemesi ve işte yüksek düzeyde bir performans göstermesi rasyoneldir. Aksi takdirde devletin yoksul insan işte çalışması karşılığında ekstra yardım vermemesi ve yoksul insanın dilenmesi ve işte düşük performans göstermesi optimaldir.

Bu nedenle yoksul insana işte çalışılmaması durumunda elde edilecek fayda düzeyinden daha yüksek düzeyde fayda ($u = u^*$) sağlanacak şekilde yardım seviyesi arttırılmaktadır: $u^* > f$. Bununla birlikte yoksul insan dilenmediğine ilişkin inancı devlete her zaman sağlamak zorundadır. Aksi durumda devlet yoksul insanın sıfır seviyesinde fayda ($u = 0$) elde etmesine neden olacak şekilde yardım seviyesini belirleyecektir.

²Yoksul insanın dilenmesi durumunda işte göstereceği performans düzeyi düşecektir. Aksi de geçerlidir. Yoksul insanın dilenmemesi durumunda işte göstereceği performans düzeyi artacaktır.

³ $\mathfrak{R}_H > \mathfrak{R}_L$ koşulunun sağlandığı varsayılmaktadır.

Yoksul insanın dilendiğine ilişkin devletin inancı tek bir periyotta bile oluşursa yoksul insanın bu inancın oluşmasından sonraki bütün süreçte sıfır düzeyinde fayda elde edebileceği şekilde yardım seviyesi belirlenecektir. İşte çalışmak stratejisi, işte çalışmamak stratejisinden daha yüksek düzeyde fayda sağladığı sürece yoksul insan işte çalışmayı kabul edecektir. Bu kurala göre devlet yardım seviyesini belirlemek zorundadır.

Devlet ve yoksul insan yavuz stratejilere sahiptirler. Buna göre oyuncular, birbirlerine hiçbir zaman ihanet edemezler. Aksi halde ihanetin edildiği periyottan itibaren cezalandırma başlayacaktır. Ayrıca cezalandırma oyunun sonuna kadar devam edecektir. Devlet ve yoksul insan mükemmel tam bilgiye sahiptirler ve ardısal hareket etmektedirler. Oyunun mükemmel Nash dengesi, oyun sürecinin sonundan başlanarak optimal stratejiler tespit edilerek ortaya konmaktadır.

$u_T = u^*$ ve $u_T \geq u$ ise yoksul insan işte çalışmayı kabul etmesine rağmen dilenmeye devam etmektedir. Şayet şu seviyede yoksul insan fayda elde edebilirse devletin yoksul insanın dilenmediğine kanaat getirmesi amacı doğrultusunda hareket edilmesi her zaman için en uygun strateji haline gelmektedir (u_T^* önerisinin koşulu altında):

$$M_T = \frac{u_T^* - c - \mathfrak{R}_H}{1 - \delta} \quad (1)$$

Oran, $0 \leq \text{oran} \leq 1$ aralığında değer almaktadır. Bu durum zaman maliyetini temsil eden iskonto oranı için de geçerlidir ($0 \leq \delta \leq 1$).

Dolayısıyla $1-p$ olasılıkla yoksul insan dilenmediğine, devleti ikna etmezse bundan sonra devlet, yoksul insanın daima $u = 0$ düzeyinde fayda elde etmesini sağlayacaktır. Bu aşamadan sonra yoksul insan, devletin teklifini reddedecektir. Yoksul insanın dilenmediği hususunda devlete güven sağlanmasının bütün zamanlarda optimal olması için yoksul insanın beklenen fayda fonksiyonu şu şekilde olmalıdır:

$$u_T^* + \delta [pu_T^* + (1-p)f] [1 + \delta + \delta^2 + \dots] \quad (2)$$

$$u_T^* + \frac{\delta [pu_T^* + (1-p)f]}{1 - \delta} \quad (3)$$

Eğer ki yoksul insan şu seviyede fayda elde edebilirse dilenmemek denge stratejisi haline gelecektir.

$$\frac{u_T^* - c - \mathfrak{R}_H}{1 - \delta} > u_T^* + \frac{\delta[pu_T^* + (1-p)f]}{1 - \delta} \quad (4)$$

$$\frac{u_T^* \delta - c - \mathfrak{R}_H}{1 - \delta} > \frac{\delta[pu_T^* + (1-p)f]}{1 - \delta} \quad (5)$$

$$u_T^* \delta - c - \mathfrak{R}_H > \delta[pu_T^* + (1-p)f] \quad (6)$$

$$\delta(1-p)u_T^* > \delta(1-p)f + c + \mathfrak{R}_H \quad (7)$$

$$u_T^* > \frac{\delta(1-p)f + c + \mathfrak{R}_H}{\delta(1-p)} \quad (8)$$

Devlet iki durum arasında tercih yapacaktır:

1. Dilencinin dilenmediğine inanıldığı sürece $u = u_T^*$ teklifinde bulunmaktır. Bu durumda devletin her bir periyotta elde edeceği fayda seviyesi $\mathcal{G} - u_T^*$ kadardır.

2. Devletin ve yoksul insanın sıfır seviyesinde fayda elde ettiği $u = 0$ teklifidir. Bu durumda yoksul insan işte çalışmayacaktır.

Devletin yoksul insana vereceği optimal tepki fonksiyonu şu şekildedir:

$$\mathcal{G} - u_T^* \geq 0 \quad (9)$$

$$\mathcal{G} \geq u_T^* \quad (10)$$

$$\mathcal{G} \geq \frac{\delta(1-p)f + c + \mathfrak{R}_H}{\delta(1-p)} \quad (11)$$

Buna göre, devlet dilenciligi önlemek amacıyla yüksek düzeyde yardım yapacaktır. Oyuncuların optimal tepki fonksiyonları, yoksul insanların dilenmemeleri için devletin sürekli bir şekilde yoksul insana fayda sağlaması gerektiğini ortaya koymaktadır. Aksi takdirde yoksul insanlar, devletin teklifini kabul edecek fakat dilenmeye devam edeceklerdir.

Sonuç

Osmanlı medeniyetinin muhteşem bir yapıya sahip olmasından dolayı toplumun her bireyi değerli görülmuş ve buna göre muamelede bulunulmuştur. Osmanlı Devleti fakir, yaşlı, kimsesiz, hasta ve yolda kalmış kimselerin bakımını ve yardımını sağlama konusunu yönetimin zorunluluğu olarak sahiplenmiştir. Çalışma gücüne sahip insanların dilenmeleri meşru görülmemektedir. Devlet bu konuda gerekli önlemleri almaya öncelik vermiştir. Çalışacak gücü olmayan ve geçim derdine düşmüş olanların dilenmesi hor görülmemiştir. Bu insanlara devletin yardım eli her zaman uzanmıştır. Bu zümrelerin dilencilik faaliyetlerine karşı hoşgörü ile bakılmıştır. Zaruri ihtiyaçları dışında dilenciligi meslek haline getirenlere sert tedbirler alınmıştır.

Bulgular, yoksul insanların dilenmemeleri için devletin sürekli bir şekilde yoksul insana fayda sağlaması gerektiğini ortaya koymaktadır. Aksi takdirde yoksul insanlar, devletin teklifini kabul edecek fakat dilenmeye devam edeceklerdir. Bu durum, devlet ile yoksul insanlar arasındaki etkileşimin sürekli olmasından kaynaklanmaktadır.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırma etik bazlı herhangi bir izni gerektirmemektedir.

Çıkar Çatışması: Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Yazar Katkıları: Fikir - M.E.Y., Ü.G., Ş.A.K.; Tasarım - M.E.Y., Ü.G., Ş.A.K.; Denetleme - M.E.Y., Ü.G., Ş.A.K.; Kaynaklar - M.E.Y., Ü.G., Ş.A.K.; Veri Toplama ve / veya İşleme - M.E.Y., Ü.G., Ş.A.K.; Analiz ve /veya Yorum - M.E.Y., Ü.G., Ş.A.K.; Literatür Taraması - M.E.Y., Ü.G., Ş.A.K.; Yazı Yazan - M.E.Y., Ü.G., Ş.A.K.; Eleştirel İnceleme - M.E.Y., Ü.G., Ş.A.K.

Kaynakça

- Abdülhamid, Muhammed Muhyiddin (2017). Ahvalü's-Şahsiyyefi's-Şer'ati'l-İslâmiyye, İstanbul: Yasin Yayınevi.
- Akay, İhsan (2019). İslam Hukukunda Dilencilik, Ankara: Fecr Yayınları.
- Akyol, Esra Demirci (2013). "Sultan II. Abdülhamid Döneminde Sosyal Politika Uygulamaları", Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 31, 33-47.
- Altınay, Ahmet Refik (1988). Hicri Onuncu Asırda İstanbul Hayatı. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Ay, Resul (2008). Anadolu'da Derviş ve Toplum: 13-15. Yüzyıllar, İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Biröl, Nurettin (2017). "II. Abdülhamid Dönemi Hayır Kurumlarından Darülaceze'nin Yapımı ve Halil Rifat Paşa'nın Çalışmaları", Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi, 5 (13), 33-53.
- Demir, Fahri (2012). İslam Hukukunda Mülkiyet Hakkı ve Servet Dağılımı, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Demirtaş, Mehmet (2006). "Osmanlı Başkentinde Dilenciler ve Dilencilerin Toplum Hayatına Etkileri", Ankara Üniversitesi, Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, 20, 81-104.
- Doğan, Cem (2015). "Kırım Harbi'nden I. Dünya Savaşına İstanbul'da Dilencilik Olgusuna Bir Bakış (1853-1914)". Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, 3 (6), 151-173.
- Düzbakar, Ömer (2008). "Osmanlı Devleti'nin Dilencilere Bakışı (Bursa Örneği)", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 1(5), 290-312.

- Genç, Mehmet (2009). "Osmanlı Dünyasında Dilencilik", Bir Kent Sorunu: Dilencilik Sorunlar ve Çözüm Yolları Sempozyumu, Suvat Parin (Ed.), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı: İstanbul: 13-16.
- Gress, Daniela (2019). Minderheiten und Arbeit im 19. und 20. Jahrhundert: Aspekte Einer Vielschichtigen Beziehungsgeschichte, Heidelberg: Heibooks.
- Güngör, Servet (2009). "Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti'ne Bir Hayır Örgütü: Darülaceze Müessesesi", Türk İdare Dergisi, 463-464, 157-180.
- Kappeler, Manfred (2015). "Gefangen im Paradigma der Sesshaftigkeit - zur Geschichte der ordnungspolitischen Funktion der Sozialen Arbeit", Zeitschrift für sozialistische Politik im Bildungs, Gesundheits und Sozialbereich, 35(138), 65-92.
- Karaoğlu, Ömer (2019). "Osmanlı-Cumhuriyet Kavşağında İktisadi Zihne Bir Bakış: Ahmed Nazmi'ye Göre İslam'da Zenginlik ve Dilenme" Bilgi Ekonomisi ve Yönetim Dergisi, 14(2), 103-127.
- Karataş, Zeki (2015). "Osmanlı Devleti'nde Korunmaya Muhtaç Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları", Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi. 1(1), 16-31.
- Kıranlar, Safiye (2015), "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Sosyal Yardım ve Kurumlar", Büyük İstanbul Tarihi, İsam Yayınları, 4, 444-467.
- Kızıllan, Ayşe Özdemir (2013). Arşiv Belgelerine Göre II.Abdulhamit Döneminde Osmanlı'da Dilencilik Yapan Yabancılar ve Yurtdışına Dilencilik İçin Giden Osmanlı Vatandaşlar, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2 (3), 205 - 216.
- Koçu, Reşat Ekrem (1966). "Dilenci", İstanbul Ansiklopedisi, Koçu Yayınları: İstanbul, 8, 4572-4579.
- Mermutlu, Mehmet Bedri (2009). "XIX. Yüzyılda İstanbul'da Dilenciler ve Dönem Basınının Soruna Yaklaşımı", Bir Kent Sorunu: Dilencilik Sorunlar ve Çözüm Yolları Sempozyumu, Suvat Parin (Ed.), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı: İstanbul: 425-442.
- Oexle, Otto Gerhard (1981). Armut und Armenfürsorge um 1200. Ein Beitrag zum Verständnis der freiwilligen Armut bei Elisabeth von Thüringen, Marburg: Jan Thorbecke Verlag Sigmaringen.
- Özbek, Nadir (1999). "II. Meşrutiyet İstanbul'unda Dilenciler ve Serseriler", Toplumsal Tarih Dergisi, 11, 64.
- Özgün, Cihan (2016). "Osmanlı Devleti'nin Son Zamanlarında Çocuk Dilenciler Sorunu", Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, 16 (33), 25-60.
- Öztürk, Sait. (2009). "Osmanlı Devleti'nde Dilencilikğin Önlenmesi", Bir Kent Sorunu: Dilencilik Sorunlar ve Çözüm Yolları Sempozyumu, Suvat Parin (Ed.), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı: İstanbul: 109- 122.
- Parin, Suvat. (2010). "Dilencilik Yoksulluk İlişkisi", Sosyoloji Dergisi, 3 (20), 23-37.
- Sarıyıldız, Gülden. (1994). "II. Abdülhamid'in Fakir Hacılar İçin Mekke'de İnşa Ettiği Misafirhane", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi, 121-145.
- Tabakoğlu, Ahmet (2009), "Çalışma Hayatı ve Dilencilik", Bir Kent Sorunu: Dilencilik Sorunlar ve Çözüm Yolları Sempozyumu, Suvat Parin (Ed.), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı: İstanbul: 545-557.

- Tekin, Zeki (2015). "Osmanlı İstanbul'unda Dilencilik", Büyük İstanbul Tarihi, İsam Yayınları, 4, 455-461.
- Toksarı, Ali (1994). "Dilencilik", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 9, 299.
- Uludağ, Süleyman (1994). "Tasavvuf", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 9, 300.
- Uygun, Süleyman (2011). "Denizaşırı Dilencilğe Bir Örnek: Marûni Dilenciler", Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, 30, 189-212.
- Yıldırım, Nuran (1996). İstanbul Darülaceze Müessesesi Tarihi, İstanbul: Darülaceze Vakfı Yayını.